

Розвиток сільських територій

УДК 332.122:338.43:334.012.74
JEL C80, O18, R58

Н. Л. Хомюк, Н. В. Павліха

Методичні підходи до аналізу розвитку сільських територій в умовах децентралізації

Розкрито методичні підходи до аналізу розвитку сільських територій в Україні. Зазначено, що комплексний аналіз та оцінювання результатів розвитку сільських територій є невід'ємним етапом формування та реалізації стратегії диверсифікації розвитку сільських територій в Україні. Визначено базові методологічні принципи, на які потрібно спиратися під час аналізу та виявлення закономірностей розвитку сільських територій. Розглянуто методичні підходи до аналізу розвитку територій. Обґрунтовано, що визначення особливостей соціального, економічного та екологічного розвитку сільських територій дає можливість розробити дієві практичні рекомендації щодо диверсифікації розвитку окремої сільської об'єднаної територіальної громади. Розроблено методичку аналізу розвитку сільських територій в Україні та виявлено етапи його здійснення: оцінювання розвитку сільських територій в Україні, діагностика розвитку сільських територій регіону, характеристика передумов диверсифікації розвитку сільських об'єднаних територіальних громад, моделювання та розроблення стратегічних напрямів диверсифікації розвитку сільських територій в умовах децентралізації, моніторинг змін у розвитку сільських територій та контроль за виконанням цілей диверсифікації розвитку сільських територій в умовах децентралізації.

Ключові слова: аналіз розвитку сільських територій, децентралізація, сільська об'єднана територіальна громада, диверсифікація розвитку сільських територій, якість життя сільських жителів.

Постановка проблеми. В умовах реалізації реформи децентралізації влади в Україні для прийняття стратегічних рішень щодо розвитку сільських територій та визначення напрямів його диверсифікації необхідним є здійснення об'єктивного оцінювання явищ і процесів, що відбуваються на сільських територіях. Адже їх моніторинг є необхідною умовою регулювання процесів, що пов'язані з формуванням і розвитком сільських об'єднаних територіальних громад. Тому розроблення комплексної методики аналізу розвитку сільських територій, враховуючи природні, географічні, виробничо-споживчі та історико-суспільні особливості, набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у дослідження процесів розвитку сільських територій, особливостей їх аналізу зробили такі вітчизняні вчені, як: В. Бойко, В. Борщевський, В. Дієсперов, І. Залуцький, М. Згуровський, А. Ключник, А. Лісовий, Ю. Лупенко, М. Малік, Ю. Матвеева, Ю. Мирошниченко, О. Павлов, Х. Притула, В. Славов, А. Сухоруков, М. Талавира, Ю. Харазішвілі, М. Хвесик, В. Юрчишин та інші. Вони тією чи іншою мірою розкривають методичні аспекти аналізу розвитку сільських територій. Віддаючи належне наявним здобуткам учених, зазначимо, що процеси децентралізації, які відбуваються в Україні, обумовлюють нові виклики щодо стратегічного бачення використання сільських територій і здійснення сільськогосподарської діяльності на них. Тому вдосконалення наявних методичних підходів до аналізу розвитку сільських територій є необхідним для формування і реалізації стратегії диверсифікації їх розвитку в умовах формування і подальшого функціонування сільських об'єднаних територіальних громад.

© Н. Л. Хомюк, Н. В. Павліха, 2019.

Метою статті є розкриття методичних підходів до аналізу розвитку сільських територій в умовах реалізації реформи децентралізації влади в Україні.

Основні результати дослідження. Вихідною базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у напрямі здійснення диверсифікації розвитку сільських територій є результати аналітичних досліджень особливостей і тенденцій розвитку сільських територій. Вони слугують для формування та реалізації стратегії диверсифікації розвитку сільських територій в Україні.

Збір, наявність та оброблення аналітичної інформації про стан й особливості розвитку сільських територій є необхідними для прийняття обґрунтованих рішень щодо диверсифікації розвитку сільських територій в усіх регіонах України та запровадження заходів щодо підвищення якості життя сільського населення в Україні. Її використання органами регіональної та місцевої влади, місцевого самоврядування ОТГ сприятиме коригуванню заходів, пов'язаних з диверсифікацією розвитку сільських територій відповідно до потреб окремої ОТГ.

Диверсифікація розвитку сільських територій є засобом забезпечення комплексного їх розвитку та передбачає створення нових механізмів взаємодії між усіма підсистемами розвитку сільських територій, зокрема соціальної, виробничо-економічної, природно-екологічної, нормативно-правової іншої. В основу стратегії диверсифікації розвитку сільських територій покладено заходи оптимізації наявної сільськогосподарської діяльності і запровадження нових форм і видів діяльності, пов'язаних з використанням сільських територій [1].

Для диверсифікації розвитку сільських територій сьогодні існують вагомі причини, адже більшість сільських територій характеризуються низьким соціально-економічним розвитком. Диверсифікацію розвитку сільських територій пропонуємо розглядати в таких напрямках: диверсифікація сільськогосподарського виробництва (розширення асортименту продукції, популяризація органічного виробництва), диверсифікація несільськогосподарської діяльності (сільський зелений туризм, промисловість, специфічна районувана продукція, оригінальні мистецькі промисли); диверсифікація джерел фінансування (кошти Державного та місцевого бюджетів, кошти юридичних і фізичних осіб, гранти) [2].

Найчастіше визначення сільських територій пов'язують саме із сільськогосподарською діяльністю їх населення. Такий погляд є виправданим, але сьогодні не можна вважати, що сільським господарством займається більшість сільського населення. Сільська територія – це не лише місце життєдіяльності людей і просторовий базис виробництва, а й природне середовище. Адже на процес розвитку сільських територій впливають природні умови та природні ресурси, географічне положення, етнічний склад населення, стан економіки та ін. [3].

Проведення аналізу розвитку сільських територій для розроблення і реалізації стратегічних напрямів його диверсифікації передбачає:

- розроблення і використання методичних підходів до аналізу розвитку сільських територій, зокрема розрахунок інтегрального індексу розвитку сільських територій;
- вибір та обґрунтування необхідного переліку кількісних і якісних показників, застосування яких дозволить здійснити характеристику та виявити особливості розвитку сільських територій;
- побудову моделі та розроблення стратегічних напрямів диверсифікації розвитку сільських територій, враховуючи їх особливості та специфічні риси.

Базовими методологічними принципами аналізу та виявлення закономірностей розвитку сільських територій, на нашу думку, є:

- принцип науковості, що формує необхідність використання сучасних методів і прийомів дослідження (загальнонаукових і спеціальних) задля виявлення факторів, умов, принципів, особливостей і тенденцій розвитку сільських територій. Окрім того, обрані методи оцінювання мають достовірно характеризувати процеси та явища, що досліджуються, бути перевіреними та верифікованими;
- принцип комплексності, який передбачає, що методика аналізу розвитку сільських територій має будуватися на основі дослідження багатьох аспектів проблеми. Комплексність аналізу розвитку сільських територій проявляється в багатоваріантності оцінних показників, різноманітності аналітичних процедур і проведенні всестороннього розгляду різних аспектів діяльності сільських територій. Доцільно також відзначити, що найбільш об'єктивну оцінку розвитку сільських територій можна отримати за умови всебічного його розгляду з кількох позицій: кількісних і якісних, поточних і перспективних, економічних, соціальних та екологічних;
- принцип системності, який визначає необхідність дослідження основних елементів розвитку сільських територій (сільськогосподарську та несільськогосподарську сферу, інфраструктуру, земельні та інші природні ресурси, якість життя сільського населення, інституціональне середовище) у їх єдності та на основі виявлення стійких взаємозв'язків для досягнення інтегративної мети;
- принцип пріоритетності, що вказує на важливість під час здійснення аналізу розвитку сільських територій, виділення та акцентування уваги на головних його моментах, які мають визначальний вплив на інші. Таким моментом, наприклад, може бути географічне розташування сільської території, яке відіграє важливу роль під час вибору напряму диверсифікації розвитку цієї території. Адже деякі території придатні для розвитку сільськогосподарської діяльності, зокрема органічного виробництва, а на інших, навпаки, найпоширенішими видами бізнесу можуть бути сільський зелений туризм, заготівля лісу, видобуток корисних копалин або будівництво розважальних закладів, або закладів харчової промисловості;
- принцип постійності, який акцентує увагу на тому, що оцінювання розвитку сільських територій має здійснюватись постійно, а не періодично. Це дасть змогу проводити аналіз, виявляти зміни у розвитку певної сільської території чи певної територіальної громади та своєчасно реагувати на них;
- принцип цільової спрямованості, який вказує, що будь-яке дослідження розвитку сільської території повинно мати визначену мету, відповідно до якої обираються методологічний інструментарій, рівень дослідження й визначається коло проблем.

Застосування цих методологічних принципів є необхідним для обґрунтування теоретико-методологічних засад розвитку сільських територій і розроблення практичних рекомендацій щодо його диверсифікації в умовах реалізації реформи децентралізації вдалі в Україні.

Сучасний стан розвитку сільських територій можна охарактеризувати кількома десятками показників, кожен з яких може зростати або спадати в окремому періоді. Тому під час аналізу розвитку сільських територій можна стикнутись з проблемою вибору найоптимальнішого стану розвитку сільських територій за великої кількості показників. Це можливо вирішити за допомогою розроблення узагальненого інтегрального індексу розвитку сільських територій, який би характеризував його зміну в динаміці.

А. І. Сухоруков і Ю. М. Харазішвілі також зазначають, що використання інтегрального індексу оцінки розвитку полягає у порівняльній оцінці економічної діяльності певної території чи регіону для визначення рейтингу кожної окремої сільської території, середнього показника інтегральної оцінки, а також оцінки ступеня депресивності стану сільських територій, у яких значення інтегрального індексу нижче за середній, тобто такі сільські території потребують державної допомоги [4, с. 178].

Зазвичай для здійснення оцінки розвитку регіонів, зокрема сільських територій, застосовується відповідна система індексів і індикаторів. Як зазначають Ю. Т. Матвеева та Ю. О. Мирошніченко, на сьогодні універсального алгоритму формування індикаторів результативності, ефективності та збалансованості розвитку адміністративно-територіальних одиниць не існує, проте існують рекомендації, що допомагають сформувати набір індикаторів для конкретного проекту, плану, програми чи стратегії [5]. Під час оцінювання розвитку адміністративно-територіальних одиниць, регіонів, окремих територій використовуються соціальні, економічні та екологічні індикатори.

М. З. Згуровський виокремив і згрупував категорії політики та індикатори, які були використані для оцінювання сталого розвитку регіонів України. На його думку, індикаторами економічного виміру є: валовий національний продукт, промислова сільськогосподарська сфера, нематеріальна сфера, транспортна інфраструктура, виробничі можливості, міжнародне торговельне співробітництво, малий бізнес, споживчий ринок, заборгованість, ефективність ринку праці, можливості ринку праці, дохідно-витратний баланс, наукова діяльність, рівень інноваційності, інвестиційні можливості. Також ученим було виокремлено такі індикатори екологічного виміру: повітря, біорізноманіття, земля, якість води, кількість води, радіаційна та екологічна небезпека, викиди в атмосферне повітря, навантаження на екосистеми, утворення і використання відходів, водне навантаження, участь в екологічних проектах, викиди парникових газів, екологічний транскордонний тиск. До індикаторів соціально-інституційного виміру було віднесено: інтелектуальні активи суспільства, перспективність розвитку суспільства, якість розвитку суспільства, розвиток здоров'я та фізичного виховання, рівень освіти, демографічний розвиток, ринок праці, економічна складова людського розвитку, політична свідомість, вплив релігійних інституцій, ефективність державної влади, відпочинок і культура людей, стан навколишнього середовища, свобода людей, здоров'я людей, стан інфраструктури, ризики та безпека життя [6, с. 10-11].

В Україні на державному рівні існують також різні підходи до аналізу розвитку регіонів, розроблені Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

У 2015 р. Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розроблено Порядок та Методику проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики, яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 856 від 21 жовтня 2015 р [7]. Цим законодавчим актом започатковано рейтингове оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів, для якого використовуються показники квартальної та щорічної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів.

Згідно з постановою, щорічний моніторинг і оцінювання проводиться за 64 показниками (індикаторами), які поділені на 12 груп: економічна та соціальна згуртованість, економічна ефективність, інвестиційно-інноваційний розвиток і зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, розвиток малого та середнього підприємництва, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність, доступність

і якість послуг у сфері освіти, доступність і якість послуг у сфері охорони здоров'я, соціальний захист і безпека, раціональне природокористування та якість довкілля.

Рейтингова оцінка проводиться шляхом порівняння відхилення значень показників за кожним конкретним регіоном від їх найкращих значень за регіонами за відповідний (звітний) період і відповідне ранжування регіонів від 1-го до 27-го місця [7].

У межах проекту Української асоціації оцінювання (УАО) «Посилення децентралізації в Україні» за фінансової підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED) підготовлено експертний висновок про Порядок і Методику проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики

Погоджуємось з М. В. Саввою, автором експертного висновку, що серед основних недоліків обраних показників є [8]:

1. Показники (індикатори) цієї системи є процесними, тобто направлені на вимірювання процесу, але не результатів соціально-економічного розвитку регіонів. Загальним кінцевим результатом такого розвитку завжди є підвищення якості життя, покращення соціального самопочуття населення.

Вважаємо, що якість життя слід розглядати як соціально-економічне поняття, яке становить собою комплексну характеристику ступеня задоволення матеріальних і культурних потреб й інтересів людей, сформованих умов життєдіяльності і вільного розвитку окремої особи та суспільства загалом. Зміст якості життя включає в себе показники, які використовуються для вимірювання якості самого населення, його добробуту, якості соціальної сфери та довкілля [9, с. 29].

Такий підхід застосування результативного підходу до вимірювання процесів розвитку сільських територій дозволить більш об'єктивно оцінити наслідки децентралізації влади та виявити передумови диверсифікації розвитку сільських об'єднаних територіальних громад.

2. Низка показників соціально-економічного розвитку (офіційна статистика) надається органами центральної влади Мінрегіону через кілька місяців після закінчення звітного періоду. У результаті, підсумувати результати моніторингу за усіма показниками можна лише з чималим запізненням. Рекомендації, дані за підсумками такого моніторингу обласним адміністраціям, є неповними. Тому проведення моніторингу розвитку сільських об'єднаних територіальних громад дозволить вчасно реагувати на зміни розвитку, пов'язані з розвитком сільських територій, і приймати обґрунтовані рішення в процесі розроблення і реалізації стратегії диверсифікації розвитку сільських територій в Україні.

3. Системи моніторингу державної регіональної політики і моніторингу децентралізації не порівнюються одна з одною. Водночас завдання цих систем моніторингу надзвичайно близькі. Система моніторингу децентралізації проектного офісу Національної ради реформ також передбачає моніторинг ефективності системи влади. Порівняння цих двох систем моніторингу дозволить спростити кожну з них.

Окрім того, у 2016 р. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розробило Методику розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації [10]. Аналіз цієї Методики дозволяє виявити відсутність нормативно-правових положень щодо здійснення моніторингу сільських територій. Тому пропонуємо застосовувати нормативно-правові положення цього документа в процесі здійснення аналізу розвитку сільських територій і розроблення стратегії його диверсифікації.

Враховуючи це, методика аналізу розвитку сільських територій має охоплювати такі заходи: виявлення основних тенденцій і проблем соціально-економічного розвитку сільських територій, оцінювання їх природно-ресурсного, виробничого, людського і трудового, наукового, фінансового та інноваційного потенціалів, визначених на засадах смарт-спеціалізації; виокремлення зовнішніх тенденції інноваційного розвитку, що впливають на розвиток регіону; аналіз сильних і слабких сторін розвитку сільських територій, можливостей і загроз (SWOT-аналіз); характеристика порівняльних переваг, викликів і ризиків перспективного розвитку сільських територій тощо.

Характеристика порівняльних переваг, викликів і ризиків розвитку сільських територій здійснюється на основі оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів їх розвитку за результатами проведеного SWOT-аналізу, під час якого виявляються логічні взаємозв'язки між внутрішніми та зовнішніми факторами, вплив яких має стратегічне значення для розвитку сільських територій. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, що є основою формулювання стратегічних та оперативних цілей диверсифікації розвитку сільських територій на довгострокову перспективу.

Аналіз розвитку сільських територій в умовах децентралізації в Україні пропонуємо здійснювати на національному, регіональному рівнях і рівні сільських поселень (рис. 1).

Отже, враховуючи особливості функціонування сільських територій, можна виокремити п'ять основних етапів проведення аналізу їх розвитку.

На першому етапі здійснюється оцінка соціального, економічного та екологічного розвитку сільських територій в Україні загалом. Водночас для забезпечення достовірної оцінки важливим є вибір показників, які б найкраще характеризували стан розвитку сільських територій у країні.

Другий етап аналізу здійснюється на регіональному рівні та передбачає діагностику розвитку сільських територій у регіонах України в умовах реалізації реформи децентралізації.

Третій етап аналізу охоплює характеристику передумов диверсифікації розвитку сільських об'єднаних територіальних громад за допомогою застосування SWOT-аналізу їх розвитку.

Четвертий етап аналізу розвитку сільських територій України включає побудову моделі диверсифікації розвитку сільських територій і розроблення стратегічних напрямів диверсифікації розвитку сільських територій в Україні.

П'ятий етап аналізу передбачає моніторинг результатів диверсифікації розвитку сільських територій і контроль за виконанням стратегічних цілей їх диверсифікації в умовах децентралізації влади.

Формування та застосування єдиної системи показників (індикаторів) розвитку сільських територій має значення для розроблення обґрунтування комплексу заходів, запровадження яких сприятиме формуванню бренду сільських об'єднаних територіальних громад і підвищенню конкурентоспроможності сільських територій.

Висновки. Застосування запропонованих методичних підходів до аналізу розвитку сільських територій в умовах реалізації реформи децентралізації може слугувати базою для прийняття обґрунтованих рішень щодо стратегії диверсифікації розвитку сільських територій, підвищення конкурентоспроможності сільських об'єднаних територіальних громад. Це можливо на основі діагностики розвитку сільських територій і визначенні пріоритетних для кожного з них напрямів господарської діяльності, що має бути покладено в основи реалізації сучасної регіональної політики в умовах децентралізації влади.

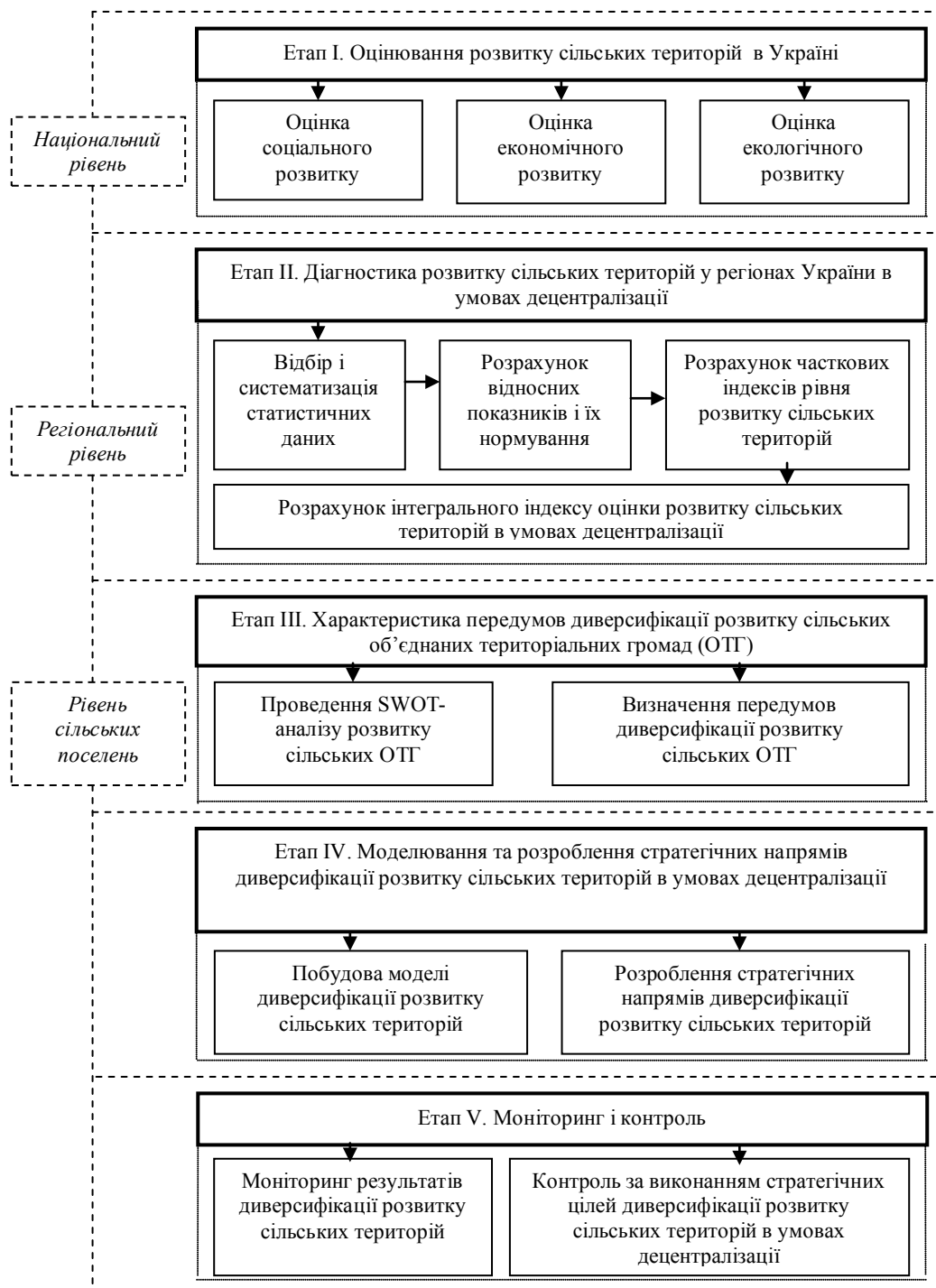

Рис. 1. Методика аналізу розвитку сільських територій в умовах децентралізації
Складено авторами.

Список використаних джерел

1. Хомюк Н. Л. Теоретичні підходи до трактування поняття «диверсифікація розвитку сільських територій». *Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка*. 2018. Т. 23. Вип. 7(72). С. 134-138.
2. Хомюк Н. Л. Децентралізація як чинник диверсифікації розвитку сільських територій. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. № 1(17). С. 85-91.
3. Павліха Н. В., Хомюк Н. Л. Визначення сутності сільських категорій. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. № 19. С. 306-313.
4. Сухоруков А. І., Харазішвілі Ю. М. *Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України*: монографія. Київ: НІСД, 2012. 368 с.
5. Матвеева Ю. Т., Мирошніченко Ю. О. Експрес-діагностика рівня соціо-еколого-економічної збалансованості адміністративної території графічним методом. *Економіка та держава*. 2017. № 8. С. 35-40.
6. Згуровський М. З. *Сталий розвиток регіонів України*. Київ: НТУУ «КПІ», 2009. 197 с.
7. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 856. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF>
8. Савва М. В. Експертний висновок про Порядок і Методику проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 856). URL: http://www.ukreval.org/images/news/2017-04-01NEDEks2/ekspertnyi_vysnovok_2.pdf
9. Павліха Н. В. *Концептуальні засади управління сталим розвитком просторових систем*. Луцьк: Надстир'я, 2005. 60 с.
10. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 р. № 79. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16>

References

1. Khomyuk, N. L. (2018). Teoretychni pidkhody do traktuvannya poniattia «diversyfikatsiia rozvytku sil'skykh terytorii» [Theoretical approaches to the tracking of the concept «diversification of development of rural territories»]. In *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika [Odessa National University Herald. Series: Economics]*: Vol. 23/7(72) (pp. 134-138). [in Ukrainian].
2. Khomyuk, N. L. (2019). Detsentralizatsiya yak chynnyk diversyfikatsiyi rozvytku sil's'kykh terytoriy [Decentralization as a factor of diversification of development of rural territories]. *Ekonomichnyy chasopys Shkhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky – Economic Journal of Lesya Ukrainka Eastern European National University*, 1(17), 85-91. [in Ukrainian].
3. Pavlikha, N. V., & Khomyuk, N. L. (2017). Vyznachennya sutnosti sil's'kykh katehoriy [Determination of the essence of rural categories]. In *Visnyk Volyn'skoho instytutu ekonomiky ta menedzhmentu [Bulletin of Volyn Institute for Economics & Management]*: Vol. 19 (pp. 306-313). [in Ukrainian].
4. Sukhorukov, A. I., & Kharazishvili, Yu. M. (2012). Modelyuvannya ta prohozuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrayiny [Modeling and forecasting of socio-economic development of regions of Ukraine]. Kyiv: National Institute for Strategic Studies in Ukraine. [in Ukrainian].
5. Matvyyeva, Yu. T., & Myroshnychenko, Yu. O. (2017). Ekspres-diahnostyka rivnya sotsio-ekoloho-ekonomichnoyi zbalansovanosti administratyvnoyi terytoriyi hrafichnym metodom [Express-diagnostics of the level of socio-ecological-economic equilibrium of the administrative territory by graphic method]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 8, 35-40. [in Ukrainian].
6. Zhurovskyy, M. Z. (2009). *Stalyy rozvytok rehioniv Ukrayiny [Sustainable development of regions of Ukraine]*. Kyiv: National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennya Poryadku ta Metodyky provedennya monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi derzhavnoyi rehional'noyi polityky [On approval of the Procedure and Methodology for monitoring and evaluation of the effectiveness of the implementation of the state regional policy] (2015). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2015, Oct 21. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
8. Savva, M. V. (2017). Ekspertnyi vysnovok pro Poryadok i Metodyky provedennya monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi derzhavnoyi rehional'noyi polityky [Expert opinion on the Procedure and Methodology for monitoring and evaluating the effectiveness of the implementation of the state regional policy]. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2015, Oct 21, 856. Retrieved from http://www.ukreval.org/images/news/2017-04-01NEDEks2/ekspertnyi_vysnovok_2.pdf [in Ukrainian].
9. Pavlikha, N. V. (2005). Kontseptual'ni zasady upravlinnya stalym rozvytkom prostorovykh system [Conceptual foundations of sustainable development of spatial systems management]. Lutsk: Nadstirya [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennya Metodyky rozroblennya, provedennya monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi rehional'nykh stratehiy rozvytku ta planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi [On approval of the Methodology for the development, monitoring and evaluation of the effectiveness of implementation of regional development strategies and action plans for their implementation] (2016). Order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine, adopted on 2016, Mar 31. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16> [in Ukrainian].

Khomiuk N. L., Pavlikha N. V. Methodological approaches to analysis of rural territories' development in terms of decentralization.

The purpose of the article is to reveal methodological approaches to analysis of the development of rural territories in Ukraine. The authors note that the complex analysis and evaluation of the results of rural areas' development is an integral part of formation and implementation of the strategy of diversification of rural territories' development in Ukraine. The paper emphasizes that the availability of analytical information on the state of development of rural territories is a prerequisite for making grounded decisions on diversification of rural territories in the regions of Ukraine and improving the quality of life of rural population. The methodical approaches to the analysis of territories' development have been considered. The paper proves that the definition of the peculiarities of social, economic and ecological development of rural territories makes it possible to elaborate effective practical recommendations for the diversification of the development of a separate rural consolidated community. A methodology for analyzing the development of rural territories in Ukraine has been developed. It covers the consistent implementation of the following stages: the assessment of the development of rural territories in Ukraine, the diagnosis of rural territories in the region, the characteristics of the preconditions for diversification of rural consolidated communities, the modeling and development of strategic directions of diversification of rural territories in conditions of decentralization, monitoring of changes in the development of rural territories and control over the implementation of the goals of diversification of rural territories in terms of decentralization. The application of the proposed methodological approaches to the analysis of the development of rural territories in the context of the implementation of the decentralization reform can serve as the basis for making informed decisions regarding the strategy of diversification of rural territories, increasing the competitiveness of rural consolidated communities. This is possible on the basis of the diagnosis of rural development and the identification of priority areas for economic activity for each of them, which should be the ground for implementation of modern regional policy in the context of decentralization of authorities.

Keywords: rural development analysis, decentralization, rural consolidated territorial community, diversification of rural areas development, quality of life of rural inhabitants.

Хомяк Наталія Леонідівна – кандидат економічних наук, докторант кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (e-mail: nataljabilous@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3277-8840>). Khomiuk Nataliia Leonidivna – Ph.D. (Econ.), Doctoral Postgraduate of the Department of international economic relations and project management of the Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Павліха Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи та інновацій Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (e-mail: pavlixa2@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5191-242X>).

Pavlikha Nataliya Volodymyrivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Vice-rector for Scientific Work and Innovations of the Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Надійшло 07.02.2019 р.